FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 27 t'Ottubru 2022

Appell numru 265/2021

Il-Pulizija
vs.
John BORG

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell ta' John BORG (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 598257M) minn sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) mogħtija nhar l-20 ta' Lulju 2021 fejn ġie mixli talli nhar id-9 ta' Jannar 2021 għall-ħabta tal-15.30hrs waqt li kien fl-akkwata ta' Popeye's Village, fi Triq il-Prajjet, il-Mellieħa, bla ħsieb li jisraq jew li jagħmel il-ħsara kontra l-Liġi, iżda biss biex jeżerċita jedd li jippretendi li għandu, ġiegħel bl-awtorita' tiegħu nnifsu lil Alfred Borg iħallas dejn, jew jeżegwixxi obbligazzjoni tkun li tkun jew fixklu fil-pussess ta' ħwejġu jew ħatlu bini jew b'xi mod ieħor kontra l-Liġi ndaħallu fi ħwejġu.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, wara li rat l-Artikolu 85(1) tal-Kodiċi Kriminali, iddikjarat lill-imputat John BORG ħati tal-imputazzjoni dedotta kontra tiegħu u kkundannatu għall-ħlas ta' multa ta' Ewro 50.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi BORG appella minn din is-sentenza fejn talab lil din il-Qorti sabiex tħassar u tirrevoka u tikkanċella s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali u minflok tgħaddi sabiex tillibera lill-appellant minn kull imputazzjoni, ħtija u piena u dan wara li stqarr is-segwenti (in suċċint):

i) Mill-provi prodotti ma jirriżultax lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni lil-appellant ikkometta r-reat addebitat lilu u ċjoe fixkel lil Alfred Borg mill-pussess ta' ħwejġu, fiż-żmien u fid-dati ndikati fl-akkuża. Illi meta Alfred Borg għamel rapport lill-Pulizija huwa stqarr li f'Diċembru 2020 ra l-għalqa tiegħu maħruta u ssuspetta f'ħuh l-imputat. Imbagħad fid-9 ta' Jannar 2021 ra lill-imputat jaħrat l-għalqa u mar jagħmel rapport. Meta l-kwerelant xehed quddiem il-Qorti tal-Maġistrati hu xehed li kien ra lill-imputat jaħrat l-għalqa fid-data in kwistjoni u kif ukoll żied jgħid (ħaġa li ma qalx fir-rapport) li ra wkoll lill-iben l-imputat hemm.

ii) Illi din ix-xhieda trid titqies ukoll ma' dik li huwa ta f'kawża oħra li nstemgħet u ġiet deċiża ma' din il-kawża fl-20 ta' Lulju 2020 u li fiha l-kwerelant xehed li dik ir-raba kienet ġja maħduma mill-imputat.

iii) Illi fil-kawżi l-oħra l-kwerelant xehed li huwa qatt ma għamel xejn sabiex jieħu lura l-art in kwistjoni mill-pussess ta' ħuh u qatt ma prova fiżikament jirrespinġi l-ispoll li skont hu wettaq l-imputat.

iv) Illi fil-verita' dan kollu jfisser illi l-parti in kontestazzjoni ġiet fil-pussess ta' John Borg sa minn Diċembru tas-sena 2019 u ċertament bla dubju qabel id-data indikata fil-akkuża f'din il-kawża dwar liema teħid ta' pussess ġja ngħatat sentenza li sabet lill-esponenti ħati fit-3 ta' Marzu 2020. Jekk l-esponent iddisturba l-pussess ta' din l-art f'Diċembru 2019, u jekk il-kwerelant qatt ma għamel xejn biex jieħu lura l-pussess mingħand l-imputat, ifisser li l-art in kwistjoni kienet u baqgħet fil-pussess tal-imputata sa minn Diċembru 2019.

v) F' tali każijiet, ir-reat ikun twettaq fil-mument tat-teħid tal-pussess u dak li jseħħ wara mhux il-kommissjoni tal-istess reat għaliex ikun jonqos l-element tad-disturb fil-pussess tal-kwerelant li sa dak il-mument ikun tilef il-pussess. Għalhekk l-imputat ma kellux jinstab

ħati la darba kien diġa nstab ħati tal-istess reat dwar l-istess lok b'riferenza għal Diċembru 2019.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

10. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u

---

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

11. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

12. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

13. L-evidenza indiretta hi dik li prinċipalment tistrieħ fuq iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iċ-ċirkostanzi ma jitkelmux bħax-xhieda, u b'hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinċipju li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' ħtija, din trid tkun univoka, jiġifieri li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni u konklużjoni waħda u xejn ħliefha. Altrimenti, jekk iċ-ċirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konklużjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista' tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista' ssib ħtija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-imputat jew akkużat.

14. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha

---

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

15. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

16. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

17. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

18. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju <u>**tas-sikurezza**</u>. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal <u>**b'sikurezza**</u> għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2
[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

19. U huwa biss meta jkun hemm **<u>id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża</u>** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

20. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.
>
> L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tipponta biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.
>
> Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.[9]

[9] Deċiża nhar il-5 ta' Lulju 2002 mill-Imħallfin Noel Arrigo, Joseph A. Filletti u Patrick Vella.

21. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

22. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

23. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet

għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. Il-KONSIDERAZZJONIJIET TAL-QORTI

24. Illi nhar it-18 ta' Jannar 2021, għall-ħabta tal-13.00hrs, il-Pulizija tal-Għassa tal-Qawra daħlilhom rapport mingħand Alfred BORG fir-rigward ta' ħuh John BORG u dan għaliex dan tal-aħħar nhar id-9 ta' Jannar 2021 kien ġie rraportat li kien qiegħed jaħrat dik il-biċċa mill-art li tinsab fi Triq Prajjiet, il-Mellieħa, fl-akwati ta' Popeye's Village li kienet issejjaħ lil Alfred Borg. Alfred Borg qal li huwa dakinhar tad-9 ta' Jannar 2021 ma kelmux lil ħuh u dan allavolja rah jaħrat il-parti tiegħu ta' din il-biċċa art u dan għax huwa qal li ma kinux jitkelmu.

25. Sussegwentement nhar it-23 ta' Jannar 2021, il-Pulizija kelmu lil John BORG wara li ġie mogħti d-dritt għall-assistenza legali liema dritt huwa rrifjuta. John BORG stqarr li kien minnu li huwa kien ħarat l-għalqa iżda li hu kien ħarat biss il-biċċa tiegħu u li qatt ma kien ħarat l-għalqa ta' ħuh Alfred Borg. John BORG stqarr ukoll mal-Pulizija li l-biċċa art in kwistjoni kienet maqsuma bejn il-ħames aħwa skont testment li nfetaħ madwar ħames snin ilu. John BORG stqarr ukoll li din l-għalqa ħallietilhom ommhom u li kienet hi li qasmitha f'ħames biċċiet bejn l-aħwa kollha. Huwa qal li kien xtara sehem ħutu l-oħra u li Alfred Borg żamm sehemu. Il-Pulizija nfurmaw lil BORG li kienu sejrin jinħarġu l-akkużi fil-konfront tiegħu b'rabta ma' dan ir-rapport.

26. Illi f'din il-kawża, l-appellant jattakka d-deċiżjoni ta' sejbien ta' ħtija tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) prinċipalment għaliex skont hu, l-element tal-'pussess' bħala wieħed mir-rekwiżiti sabiex tistab ħtija tar-reat ta' ragion fattasi kien nieqes. L-appellant jibbaża din il-lanjanza tiegħu fuq l-argument li diġa' fit-3 ta' Marzu 2020 kien jeżisti pronunzjament ieħor tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fejn l-appellant kien ġie dikjarat talli f'Diċembru tas-sena 2019 kien ikkommetta r-reat ta' ragion fattasi fir-rigward tal-istess kwerelant u l-oġġett tal-kwerela kienet din l-istess biċċa art tal-kawża in diżamina. B'hekk, skont l-appellant, jekk il-kwerelant kien diġa' ġie spossessat mill-art in kwistjoni f'Diċembru tas-sena 2019 u huwa qatt ma għamel xi

ħaġa sabiex jirriprendi l-pussess ta’ dik l-art, l-appellant ma setax jissosspessah (u jinstab ħati) ulterjorment ta’ xi ħaġa li huwa ma kienx għad għandu l-pussess tagħha. U huwa f’dan is-sens li l-appellant jargumenta li l-kwerelant ma kellux dak il-‘pussess’ rikjest mil-Liġi sabiex tinstab ħtija ai termini tal-Artikolu 85(1) tal-Kodiċi Kriminali.

27. Din il-Qorti ma taqbilx ma dan ir-raġunament in kwantu ma jaqbilx mal-interpretazzjoni tar-reat ta’ ragion fattasi skont id-dottrina u l-ġurisprudenza prevalenti. Għalkemm il-Liġi ma tagħtix definizzjoni tal-‘pussess’ il-ġurisprudenza pero esplorat dan il-kunċett fid-dettall. Ir-reat ta’ ragion fattasi jista’ jissusisti wkoll f’każ li l-persuna affetta mill-azzjoni tas-suġġett ikollha biss anke sempliċi detenzjoni tal-proprjeta in kwistjoni u, minħabba l-azzjoni tas-suġġett attiv, hi ma tkunx tista’ tkompli b’dan l-użu jew tgawdija tal-istess oġġett anke fuq mera tolleranza. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Joseph Bongailas**[10] il-Qorti tal-Appell ikkunsidrat is-segwenti:

> L-Artikolu 85 tal-Kodici Kriminali li jittratta dwar ir-ragion fattasi, bl-ewwel rekwizit tieghu, kjarament iqis bhal agir kriminali kull att ta' xi hadd li jfixkel lil xi haddiehor fil-pussess ta' xi haga li qed igawdi. L-imsemmi artikolu, ghalhekk, jittutela l-pussess tal-haga u mhux necessarjament ukoll il-propjeta' taghha. Il-kelma pussess, ghalhekk, tinkludi l-uzu jew dgawdija ta' dik il-haga....Li hu importanti, ai fini ta' l-Artikolu 85 tal-Kap. 9, dejjem riferibbilment ghall-ewwel element kostituttiv tieghu huwa jekk effettivament sa dik in-nhar li sar dan l-allegat att ta'spoll mill-appellant, **kellhomx il-kwerelanti l-pussess, ossija l-uzu u/jew id-dgawdija tal-fond in kwistjoni.**[11]

28. Ukoll fl-appell **Il-Pulizija vs. John Vassallo,**[12] il-Qorti tal-Appell Kriminali qieset illi:

> Taht l-Artikolu 85 tal-Kodici Kriminali ma hemm ebda bzonn illi jigi ppruvat xi element ta' pussess aktar sostanzjali minn hekk. Id-dicitura ta' l-artikolu hija cara u l-legislatur certament ried illi jigi evitat kull tfixkil, hu ta' liema natura hu, anki fis-semplici pussess. Tali pussess jinkludi wkoll kif gie ripetutament deciz minn din il-Qorti, anke s-semplici drittijiet normalment kompetenti lill-persuni koncernati.

---

[10] Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri, ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u datata 22 t’Ottubru 2001.
[11] Enfasi ta’ din il-Qorti.
[12] Qorti tal-Appell Kriminali, preseduta mill-Imħallef Godwin Muscat Azzopardi u datata 22 ta’ Marzu 1991

29. Għaldaqstant jeħtieġ li jiġi stabbilit kif sa dakinhar li tkun seħħet it-turbativa, il-kwerelant kellu xi forma ta' ritenzjoni, kontroll jew tgawdija fuq l-oġġett li ġie mfixkel milli jkompli jirritjeni, jikkontrolla jew igawdi. Il-Liġi ma tqisx bħala difett għat-tmexxija tal-azzjoni ta' ragion fattasi l-fatt li l-kwerelant ma jkunx adixxa awtorita' kompetenti sabiex jirriprendi dak il-pussess fi żmien xahrejn. Filwaqt li fil-kamp ċivili, għal dak li jirrigwarda azzjonijiet possessorji,[13] inkluż l-actio spolii,[14] dak li jiġi mmolestat fil-pussess ta' ħwejġu, jista' biss jirriprendi l-pussess ta' ħwejġu bl-istituzzjoni ta' azzjoni fi żmien xaharejn kontra l-awtur tal-ispoll mill-mument tal-ispoll, għall-fini tal-azzjoni ta' ragion fattasi fil-kamp penali, dak li jrid jiġi stabbilit huwa li fid-dati indikati fiċ-ċitazzjoni l-kwerelant, kien igawdi minn pussess (inkluż detenzjoni jew anki minn sempliċi tolleranza) ta' dak l-oġġett li huwa jkun ġie mfixkel milli jkompli jgawdi.

30. Għalkemm l-appellant ma ppreżentax fl-atti ta' din il-kawża s-sentenza ta' kundanna li qiegħed jirreferi għaliha u li jidher li kienet mgħotija mill-istess ġudikant li ppronunzjat ukoll din is-sentenza li issa l-appellant qiegħed jappella minnha, din il-Qorti xorta tislet li r-relazzjoni bejn l-aħwa Borg hija waħda kontenzjuża. Dan jirriżulta kemm minn dak li xehed Alfred Borg kif ukoll mid-domandi li għamlet id-Difiża tal-appellant lilu.

31. Fid-diversi domandi li saru in kontro-eżami jidher li hemm kontestazzjoni fuq l-oriġini tat-titolu li l-aħwa għandhom fuq din il-biċċa art u fuq il-mod kif saret id-diviżjoni tagħha. Dan il-fatt jemerġi wkoll mir-risposti tal-kwerelant Alfred Borg in kontro-eżami fejn jirrespinġi dak li jiġi suġġerit lilu mid-Difiża tal-appellant John BORG. Ukoll, din il-Qorti tosserva kif effettivament din il-kawża kienet qiegħda tinstema' quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (u issa wkoll fl-appell quddiem din il-Qorti) flimien ma' żewġ kawżi oħra (264/2021 u 265/2021) u dawn il-kawżi lkoll jitrattaw kunflitt bejn l-aħwa fuq il-porzjonament u diviżjoni tal-istess biċċa art imsemmija fil-kawża in diżamina.

32. Għalkemm jista' jagħti l-każ li kien hemm pronunzjament ieħor kontra l-appellant John BORG fis-sens li kien diġa ġie misjub ħati li f'Diċembru 2019 kkommetta ragion fattasi, dan ma jfissirx li huwa setgħa, sussegwentement reġa kkommetta fatt jew fatti oħra, f'dati differenti fuq l-istess art u fir-rigward tal-istess persuna. Stante li

[13] Ara kawża fost oħrajn Nicholas u Antonia konjugi Attard vs. Peter Paul Cutajar deċiża nhar l-14 ta' Marzu 2001 mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili.
[14] Ara artikolu 535 tal-Kodiċi Ċivili, Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta

dawn ikunu jikkostitwixxu episodji differenti, tali episodji, jekk ikun avverati ma jostawx it-tmexxija ta' azzjoni kriminali oħra għal ksur tal-Artikolu 85(1) tal-Kodiċi Kriminali.

33. Għalhekk, l-azzjoni penali għal ksur tal-Artikolu 85(1) tal-Kodiċi Kriminali setgħet titmexxa kontra l-imputat appellant għaliex kif ingħad jirriżulta li l-azzjonijiet separati li ttieħdu kontra l-appellant dejjem kienu bbażati fuq kwereli differenti li kienu jikkostitwixxu fatti ġuridikament distinti magħmula f'dati differenti.

34. Jibqa' issa l-eżerċizzju li jeħtieġilha tagħmel din il-Qorti sabiex tikkunsidra jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħetx legalment u raġonevolment tididikjara lill-imputat ħati tar-reat ta' ragion fattasi fid-data indikata fiċ-ċitazzjoni.

Ikkunsidrat:

35. Illi kif ingħad, ir-reat ta' ragion fattasi huwa regolat mill-Artikolu 85 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta u jaqra kif ġej:

> Kull min bla ħsieb li jisraq, jew li jagħmel ħsara kontra l-liġi, iżda biss biex jeżerċita dritt li jippretendi li għandu, iġiegħel, bl-awtorita' tiegħu innifsu, lil xi ħadd iħallas dejn, jew jeżegwixxi obbligazzjoni tkun xi tkun, jew ifixkel lil xi ħadd fil-pussess ta' ħwejjġu, jew iħott bini, jew jikser il-mixi talilma jew jieħu l-ilma għaliħ, jew b'xi mod ieħor, kontra l-liġi, jindaħal fi ħwejjeġ ħaddieħor, jeħel meta jinstab ħati, il-piena ta' priġunerija minn xahar sa tlett xhur:...'

36. Is-sors legali li fuqu dan ir-reat huwa msejjes huwa l-Artikolu 168 tal-Leggi Penali del Codice pel Regno delle Due Sicilie. Dan l-Artikolu fil-fatt kien jippreskrivi r-reat bħala vie di fatto u jsegwi:[15]

> Chiunque senza oggetto di furto o di recar danno per ingiuria, ma solamente per l'esercizio di un preteso diritto, obblighi altri al pagamento di un debito, o alla soddisfazione di un'obbligazione qualunque, o disturbi un'altrui possesso, demolisca fabbricati, devii acque e simili, e' punito col primo al secondo grado di prigionia, salve le pene maggiori nel case di un reato per se stesso maggiore.

[15] 1 Napoli, Presso Angelo Trapani, 1819, fol 73 : De' reati contra l'amministr. pubblica, Sezione III, Dell'uso privato de' mezzi della pubblica' autorita'.

37. L-Artikolu 85 tal-Kodiċi Kriminali huwa pratikament identiku għal dak li kien viġenti fil-Leggi Penali del Codice pel Regno delle Due Sicilie. Dan ifisser li għall-fini tal-interpretazzjoni ta' dan ir-reat, din il-Qorti tista' tagħmel riferenza għal ġurisprudenza mhux biss Maltija iżda anke dik li tolqot dan l-artikolu fid-defunt Kodiċi tar-Renju taż-Żewġ Sqallijiet u Kodiċi esteri oħra li kienu konsoni ma' dan it-test tal-Liġi Borbonika.

38. Illi fl-appell krimianli **Il-Pulizija versus Eileen Said** deċiż mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-19 ta' Ġunju 2002 mill-Imħallef Joseph Galea Debono intqal:

> Illi l-appellanti instabet ħatja tar-reat ta' "ragion fattasi" jew dak li jissejjah "the exercise of a pretended right". Illi din l-azzjoni bazata fuq l-Artikolu 85 tal-Kap.9 tal-Ligijiet ta' Malta hija speci ta' zona grigja bejn il-kamp civili u dak kriminali, tant li Sir Andrew Jameson meta kien qed jigi abbozzat il-Kodici Penali Malti kien osserva fir-Rapport tieghu fir-rigward li :- "It is doubtful whether acts of this kind would not be better left to the operation of the ordinary civil remedies by way of interdict of or claim for damages....." (Ara Prof. Sir Anthony Mamo - Notes on Criminal Law" (Parti Speċjali) Vol. II).

39. Minn qari tal-każijiet li jittrattaw dan is-suġġett il-Qorti tara li l-Qrati Maltin ħadnu l-interpretazzjoni ta' dan l-Artikolu kemm b'mod konsoni ma dak mistqarr mill-Awturi dwar il-Kodiċi Borboniku, kif ukoll interpretaw dan l-Artikolu fl-ambitu aktar wiesa' tal-insenjament tal-Carrara, li kien qiegħed jikkummenta fuq il-Kodiċi Penali tar-Renju tal-Italja (jew il-Kodiċi Zanardelli). Dan jirriżulta li seħħ minħabba li għalkemm f'dawn il-Liġijiet ma hemmx l-identiċita tal-lokuzzjoni tar-reat, baqgħet somiljanza wisq kbira bejniethom fir-rigward tal-elementi prinċipali tar-reat de quo.

40. It-test tal-Kodiċi Zanardelli relattiv għar-reat ta' ragion fattasi jaqra:

> 286. Chiunque con violenze verso le persone, ed al solo oggetto di esercitare un preteso diritto, taluno a pagare un debito, o ad eseguire un' obbligazione qualunque, o, turba l'altrui possesso, demolisce fabbricati, devia abbatte alberi, siepi vive o ripari stabili sarà, punito:
> 1. Colla relegazione estensibile ad anni dieci, se, la violenza sarà, stata fàtta con armi ed'accompagnata da percossa o ferita;
> 2. Col carcere non minore di tre mesi, se si sarà fatto uso d'armi, ma senza percosse nè ferite ovvero se siano intervenute percosse o ferite, ma senz'armi;
> 3. Col carcere estensibile a tré mesi, se 'la violenza sarà seguita senza percossa o ferita e senza armi.

Alla pena del carcere sarà aggiunta una multa estensibile sino al doppio del danno recato.

Sono salve in tutti i casi le maggiori' pene pei reati per se stessi più gravi.

287. Se la demolizione di fabbricati, o la deviazione d'acque, o l'abbattimento di alberi, siepi vive o ripari stabili, fu bensì commessa allo scopo di esercitare un preteso diritto, ma non v'ebbe violenza verso le persone, il colpevole sarà punito con una multa non maggiore del doppio del danno recato.

41. Dan ir-reat isib postu taħt il-Capo 3 li jitratta r-reati li jikkostitwixxu disubbidjenza u nuqqasijiet oħra versu l-awtorita' pubblika. Il-Carrara jfisser dan ir-reat b'dan il-mod:

La ragion fattasi (1) e' il delitto di chiunque – credendo di avere un diritto sopra altro individuo lo esercita malgrado la opposizione vera o presunta di questo, pel fine di sostituire la sua forza privata all'autorita' pubblica, senza per altro eccedere in violazioni speciali di altri diritti.[16]

42. Din id-definizjoni tirrifletti wkoll l-elementi tar-reat, li skont l-istess Carrara huma:

1. o Un atto esterno che spogli altri di un bene che gode, e sia eseguito contro la opposizione o espressa o presunta di questo – 2.o Credenza di far quest'atto in esercizio di un diritto – 3.o Coscienza di fare di privato braccio quello che dovrebbe farsi per autorita' di magistrati – 4.o Mancanza di titolo piu' grave.[17]

43. Għalkemm ir-reat fil-Kodiċi Zanardelli mhux identiku għal dak misjub fil-Kodiċi Kriminali Malti u dak tar-Regno delle Due Sicilie, b'mod partikolari in kwantu jisħaq fuq element ieħor, ossija tal-vjolenza kontra persuna, l-elementi l-oħra, dak formali *in primis* jibqa' l-istess. Fil-kuntest legali Malti u dak Borboniku mhux meħtieġ li l-azzjoni tkun eżegwita bil-mezz tal-vjolenza. Iżda l-qofol tal-istess reat, kemm taħt il-Kodiċi Zanardelli kemm taħt dak Borboniku, jibqa' ppernjat fuq l-elementi li, fil-kuntest legali Malti, ġew elaborati mill-Qrati Maltin kemm f'sentenzi bħal dik mogħtija mill-Imħallef William Harding fil-każ **Il-Pulizija vs. Giuseppe Bonavia et** (App.Krim. 14.10.1944 , Vol.XXXII - IV , p.768) kif ukoll f'sentenzi aktar reċenti bħal dik mogħtija mill-Imħallef Lawrence Quintano fil-kawża **Il-**

[16] Esposizioni dei Delitti in specie – parte speciale del Programma del corso di diritto criminale, Volum 5, Lucca, 1868, paġna 486, paragrafu 2849.
[17] bid. Paġna 487, paragrafu 2850

Pulizija vs Anthony Zahra, nhar l-20 ta' Ġunju 2014 li jirriflettu dawn l-elementi skont il-Carrara in kwantu ġew ritenuti li jinkludu:

a) att estern li jimpedixxi persuna oħra minn dritt li hija tgawdi, u li jkun sar bid-dissens espliċitu jew impliċitu ta' dik il-persuna;
b) l-imputat irid jemmen li qed jaġixxi bi dritt;
c) ix-xjenza tal-imputat li qed jieħu b'idejh dak li suppost jieħu tramite l-proċess legali;
d) li l-att ma jinkwadrax ruħu f'reat aktar gravi.

44. Għalkemm din l-esposizzjoni tal-elementi tar-reat ta' ragion fattasi tirrispekja dak mistqarr mill-Carrara fuq il-Kodiċi Penali Taljan kif muri aktar il-fuq, il-Qrati Maltin abbraċċjaw ukoll l-interpretazzjoni t'awturi oħra, b'mod speċifiku dawk li jikkummentaw fuq ir-reat ta' ragion fattasi li kien misjub taħt il-Kodiċi Borboniku. Il-Qrati Maltin komplew jelaboraw kif il-fatti speċifiċi fil-każijiet speċifiċi għandhom jiġu interpretati sabiex ir-reat ta' ragion fattasi jkun jista' jiġi meqjus integrat.

45. Sabiex jiġi integrat ir-reat ta' ragion fattasi mhux biżżejjed li persuna tiġi turbata fil-pussess ta' fond jew jedd - ikun xi jkun dak il-pussess jew jedd – dment li jiġi pruvat li jkun hemm dak il-pussess jew jedd jew xi forma tiegħu. F'Malta, anke detenzjoni minn konjuġi ta' dar fuq mera tolleranza u li ġiet disturbata bl-azzjoni ta' bdil ta' serratura tal-bieb ta' barra dakinhar ta' meta l-Qorti iddekretat l-annullament taż-żwieġ bejn il-konjuġi, ġiet ritenuta li tintegra r-reat ta' ragion fattasi u dan peress li kien hemm l-istatus quo li ġie abbużivament u arbitrarjament mibdul bl-azzjoni unilaterali tas-suġġett attiv minflok ma rrikorra għall-awtorizzazzjoni ġudizzjarja.[18]

46. Is-suġġett attiv ġie li *si e' fatto arbitariamente ragione* u mhux sempliċiment *si e' fatto ragione da se'*. Skont is-sentenza tal-Cassazione Penale, Sez. VI, sent. 11118 tat-22/11/1985 Mioli ġie deċiż li r-reat ta' ragion fattasi mhux intiż li jikkastiga *chi si fa ragione da se'* imma *chi si fa **<u>arbitrariamente</u>** ragione*[19] b'mod li jitturba l-istatus quo prevalenti fil-mument meta jsir l-att kriminali.

---

[18] Ara, **Il-Pulizija vs Joseph Bongailas**, Qorti tal-Appell Kriminali, 22 t'Ottubru 2001 fejn intqal li : Mela dan l-Artikolu 85 tal-Kodici Kriminali, bl-ewwel rekwizit tieghu, kjarament iqis bhal agir kriminali kull att ta' xi hadd li jfixkel lil xi haddiehor fil-pussess ta' xi haga li qed igawdi. L-imsemmi artikolu, ghalhekk, jittutela l-pussess tal-haga u mhux necessarjament ukoll il-propjeta' taghha. Il-kelma pussess, ghalhekk, tinkludi l-uzu jew dgawdija ta' dik il-haga.

[19] Hawnhekk il-Qorti tal-Kassazzjoni rriteniet li ma kienx ġie integrat ir-reat ta' ragion fattasi fil-każ fejn il-proprjetarju ta' stabbli biddel is-serratura ta' bieb t'aċċess għal uffiċini u b'hekk għalaq l-aċċess lillkerrejja tal-istess uffiċini u li kienu ġew inutilment diffidati milli jiżvolġu fil-fondi mikrija rispettivament l-attivita' li għaliha kienu krew u li wara ġew diffidati milli jwetquha

47. Skont il-Carmignani, li jikkummenta fuq il-Liġi fit-Toskana qabel l-unifikazzjoni tal-Italja, it-turbattiva tal-pussess ma tridx tkun waħda merament kostruttiva iżda jrid ikun hemm pussess **“attwali” u** li tkun l-azzjoni tat-terz li twassal għat-**turbattiva ta’ dak *l-istatus quo***:

> 879 Si hanno esempi di questo delitto, 1. Se un creditore riscuote con violenza dal suo debitore la somma dovutagli; 2. Se una cosa mobile od immobile creduta propria vien tolta violentemente a chi ne e’ in attuale possesso; 3. Se un colono, finita la locazione, ricusa di lasciare il fondo;....[20]

48. Din il-Qorti għalhekk trid tindaga wkoll x’kien l-istatus quo fil-perjodu rilevanti għall-kawża u jekk allura l-pussess reklamat mill-parte ċivile kienx wieħed attwali fis-sens hawn fuq deskritt. Skont **l-Arabia**[21] l-azzjoni tar-ragion fattasi mhix intiża li tissanzjona t-turbativa tal-pussess per se iżda tippenalizza l-użu ta’ mezzi kompetenti lill-awtorita’ pubblika bis-sostituzzjoni tagħhom bl-azzjoni unilaterali da parti tal-privat:

> Il che da una parte dimosta che il reato non ista’ nella turbativa del possesso, ma nell’uso de’ mezzi dell’autorita’ pubblica. Ma perche’ intervenga l’autorita’ pubblica a porre in atto l’esercizio dell’altrui diritto, sono fuor di dubbio necessariamente due cose, a) che il diritto sia reale, b) che ne sia controverso l’esercizio.

49. L-Arabia kien qiegħed jikkonċentra fuq il-Liġi Borbonika tal-*vie di fatto* - identika għal dik Maltija in materia - u li trid tiġi interpretata wkoll fl-isfond ta’ dawk l-elementi li l-Qrati Maltin saħqu fuqhom matul is-snin – u li kif intwera’ ibbażaw fuq ir-reat simili ħafna ta’ ragion fattasi fil-Kodiċi Zanardelli.

50. Jirriżulta ċar, anke mill-ġurisprudenza fuq il-Kodiċi Penali Taljan, li l-oġġett ġuridiku tutelat mir-reat ta’ ragion fattasi għadu dibattut u jifred lill-ġuristi fl-opinjonijiet tagħhom. Il-kurrent tradizzjonali jsostni li dan ir-reat huwa msejjes fuq il-vjolazzjoni tal-monopolju ġurisdizzjonali magħmula bl-azzjoni unilaterali tas-suġġett attiv billi dan, **minflok - kif obbligat jagħmel - jirrikorri għall-ġurisdizzjoni tal-awtorita tal-Qrati, jagħżel li jaġixxi minn jeddu biex jieħu dak id-dritt li jippretendi li għandu mingħajr ma jadixxi lill-Awtorita Ġudizzjarja kompetenti.**

---

[20] 6 Enfazi mizjuda – Elementi di Diritto Criminale, Giovanni Carmignani, Traduzione italiana sulla quinta edizione di Pisa del Profs. Caruana Dingli, Milano, 1863, fol 318.
[21] I Principi del Diritto Penale applicati al Codice delle Due Sicilie, Francesco Saverio Arabia, Vol 3, Napoli 1858, Parte III, Art. 164 a 173, pagina 45.

51. Hemm imbagħad il-kurrent ta' ħsieb l-ieħor li jikkonċentra aktar fuq l-aspett li l-offiż fir-reat tar-ragion fattasi huwa *l-istatus quo* tal-pussess: l-istatus quo intiż bħala l-istat ta' fatt fejn persuna tkun qed teżerċita dritt fuq oġġett anke jekk tkun titolari *apparentia iuris*, u fejn allura l-azzjoni turbattiva tas-suġġett attiv tiddisturba dan l-istatus quo ta' pussess anke bażat fuq *apparentia iuris.*

52. Inoltre, skont il-Carrara "qui continuat non attentat"[22] u dan jagħmel sens fil-loġika tal-Carrara u tar-reat innifsu għaliex skont kif jgħid l-istess awtur fil-paragrafu 2851 tal-Opra hawn fuq ċitata:

> L'atto esterno deve privare altro contro sua voglia di un bene che gode. Chi e' nell'attuale godimento di un bene e continua a goderne a dispetto di chi non voglia non delinque; perche' la legge protegge lo stato quo, il quale non puo' variarsi tranne per consenso degl'interessati, o per decreto dell'autorita' giudiciale.

53. Dan huwa wkoll rifless fil-ġurisprudenza Taljana aktar reċenti minn fejn jirriżulta li:

> Si e' conseguentemente precisato che ... autore del delitto puo' essere soltanto chi non si trova nel possesso della cosa, poiche solo in tal caso si puo' verficare quella turbativa nel godimento di fatto che costituisce uno degli elementi essenziali del reato (tra le piu' recenti, Cass. VI 13.11.81, Papa, G PEN 1982, II, 648; Cass. VI 7.5.85, Spallina', CP 1986, 1766; Cass. VI 26.3.85 Pirola, CP1986, 1935). In effetti, sopratutto dalla circostanza che il diritto deve essere si ricava come gli elementi sopra indicati descrivano innanzitutto come presupposto del reato l'esistenza di un conflitto di pretese, ovvero il requisito della contenziosita' del diritto.[23]

54. Anke taħt il-Kodiċi Borboniku kien importanti li tkun ravviżata din il-kontroversja jew kontenzjożita ta' drittijiet. Skont l-Arabia, din tirriżulta meta jkun hemm is-segwenti:

> Ma che s'intende per dritto posto in controversia? Ogni dritto il cui esercizio e' chiaramente e solennemente controvertito, sia con un fatto giudiziale, sia con un fatto materiale, che l'altro aveva dritto almeno apparente di fare. Si supponga p.e. che Tizio abbia conceduto a Caio la facolta' di passare del suo fondo per certo tempo e con certe condizioni. Se essi venissero in controversia sull'esercizio di questa facolta', e Caio citasse Tizio innanzi al magistrato per farsi conservare nel diritto di passaggio, Tizio incorrerebbe nell'art. 168 se facesse qualche opera per cui il passaggio fosse turbato. Abbia o non abbia diritto, viola la legge facendo cio' si spetta all'autorita' pubblica gia' invocata. Per lo contrario, se prima che Caio adisca il magistrato, Tizio pone una siepe o un cancello o altro segno visibile, che

[22] Ara Programma, Vol. 5, pagna 488
[23] Codice Penale, Tullio Padovani, op. cit. a fol 2611 taħt il-vuċi "soggetto attivo".

> chiaramente pone in controversia la facolta’ di Caio, questi incorre nell’art. 168, se invece di adire il magistrato, rompa la siepe o il cancello e passi, abbia o non abbia diritto. Nel che notisi che il porre il cancello che fece Tizio puo’ essere ingiusto, e quindi una turbativa del possesso di Caio, ma egli non puo’ essere astretto che con la sole azione civile, perche’ quando pose il dette cancello, non dove’ distruggere alcun segno visibile del possesso di Caio, onde e’ presunta buona fede, non essendovi stata controversia di cui vi siano segni tali, che tolgano ogni dubbio sulla volonta’ dell’ altro di contraddirgli il possesso, onde si debba aver ricorso all’autorita’. Gli elementi dunque del reato dell’art. 168 sono a) uno de’ datti materiali in esso descritti, e tassativamente nominati, cioe’ costringere a pagare un debito, turbare il possesso ec. b) che cio’ sia fatto per l’esercizio di un dritto messo in controversia e cosi’ che sia richiesta l’opera dell’autorita’ pubblica a deciderla, poco importando se questo dritto sia o non sia reale; solo che sia chiaramente controvertito.

55. Illi din il-ġurisprudenza hija riflessa fil-ġurisprudenza Maltija, li kif intwera, tqis l-elementi tar-ragion fattasi bħala li huma s-segwenti:

> a) att estern li jimpedixxi persuna oħra minn dritt li hija tgawdi u li jkun sar bid-dissens esplicitu jew implicitu ta’ dik il-persuna;
> b) l-imputat irid jemmen li qed jagixxi bi dritt;
> c)ix-xjenza tal-imputat li qed jiehu b’idejh dak li suppost jiehu tramite l-process legali;
> d) li l-att ma jinkwadrax ruhu f’reat aktar gravi; Inoltre, ir-reat ma jissustix meta l-att materjali jikkonsisti fir-ritenzjoni ta’ pussess li dak li jkun gja kellu.[24]

56. Mistqarra dawn il-prinċipji, bħala Qorti ta’ reviżjoni din il-Qorti jeħtieġilha tindaga jekk l-elementi li jridu jirrikorru sabiex jiġi kostitwit ir-reat ta’ ragion fattasi ai termini tal-Artikolu 85(1) tal-Kodiċi Kriminali ġewx sodisfaċentement ippruvati mill-kwadru probatorju illi għandha quddiemha.

57. F’dan il-każ, il-kontenzjożita bejn il-parte civile u l-imputat appellant tirriżulta anke mill-mistoqsijiet u t-tweġibiet li saru mill-parte civile meta kien qiegħed jiġi eżaminat u kontro-eżaminat.

58. Għal dak li jirrigwarda l-ewwel element, il-ġurisprudenza prevalenti tabbraċċja d-definizzjoni ta’ ‘tgawdija’ fis-sens wiesgħa ta’ ‘pussess sempliċi’. Il-Carmignani saħansitra jmur pass oltre għax

[24] Ara **Il-Pulizija vs. Anthony Zahra** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali preseduta mill-Imħallef Lawrence Quintano u datata l-20 ta’ Ġunju 2014. Ara wkoll fost oħrajn **Il-Pulizija vs. Mario Bezzina**, deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali preseduta mill-Imħallef David Scicluna u datata 26 ta’ Mejju 2004**,** **Il-Pulizija vs. Michael Lungaro**, deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali preseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata l-15 ta’ Mejju 2003 u **Il-Pulizija vs Eileen Said** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali preseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono u datata d-19 ta’ Ġunju 2002.

jiddefinixxi dan il-'pussess' bħala wieħed attwali hekk kif il-kwerelant neċessarjament irid jipprova li fil-mument li seħħ l-att spoljattiv huwa kien qiegħed jagħmel użu mill-ħaġa spoljata. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Joseph Bongailas** imsemmi iżjed il-fuq, intqal li:

> Il-kelma pussess, ghalhekk, tinkludi l-uzu jew dgawdija ta' dik il-haga....Li hu importanti, ai fini ta' l-Artikolu 85 tal-Kap. 9, **dejjem riferibbilment ghall-ewwel element kostituttiv tieghu huwa jekk effettivament sa dik in-nhar li sar dan l-allegat att ta'spoll mill-appellant, kellhomx il-kwerelanti l-pussess, ossija l-uzu u/jew id-dgawdija tal-fond in kwistjoni.**

59. B'hekk il-fatt li persuna jkollha titolu fuq il-propjeta ma jippreklidihiex milli tkun passibbli għar-reat ta' ragion fattasi fil-każijiet kongruwi. Illi kif ingħad ir-reat jista' jissusisti wkoll f'każ li l-persuna affetta mill-azzjoni tas-suġġett attiv setgħa kellha biss is-sempliċi pussess jew detenzjoni tal-proprjeta in kwistjoni jew saħansitra meta sempliċiment ikollha d-dritt li tgawdi jew tuża l-propjeta' de quo u, minħabba l-azzjoni tas-suġġett attiv li ma jkunx f'dak il-pussess materjali, is-suġġett passiv ma jkunx jista' jkompli b'dan l-użu jew tgawdija tal-istess oġġett.

60. F'dan il-każ, l-art in kwistjoni hija suġġett ta' kontestazzjoni bejn l-appellant John BORG u l-kwerelant Alfred Borg. Minkejja din il-kontestazzjoni, ma jidhirx illi f'dan il-każ l-appellant adixxa lil xi Qorti kompetenti biex isib is-soluzzjoni tal-vertenzi tagħhom. Din il-Qorti ma tistax tidħol fuq il-kwistjonijiet ta' natura ċivili. Biss huwa indubitat li f'dan il-każ, kull wieħed qiegħed jippretendi li għandu ċertu drittijiet fuq parti jew oħra ta' din l-istess art.

61. Għalkemm l-appellant John BORG ma xehedx f'dawn il-proċeduri, minn sempliċi qari tad-domandi magħmula in kontro-eżami mill-Avukat Difensur tiegħu, jirriżulta kif hemm kunflitt bejn Alfred Borg u John BORG dwar liema parti tal-għalqa suppost tinħadem mill-appellant hekk kif il-kwerelant baqa' jsostni li BORG ħadimlu dik il-parti li kienet tiegħu. Pero' dak li huwa indubitat u ma jidhirx ikkontestat lanqas huwa li Alfred Borg kellu mhux biss aċċess għal din il-biċċa għalqa, iżda kien ukoll jaħdimha u jiżra' fiha. F'dan ir-rigward infatti, f'paġna 10 tax-xhieda tiegħu il-kwerelant Alfred Borg jgħid kif fuq din l-istess biċċa art huwa kien żera l-ful darbtejn, darba f'Ottubru u darba f'Diċembru tas-sena 2020:

> Difiża: U l-ful meta żrajtu?
> Xhud: Żomm daqsxejn waħda. Il-ful inżera' darbtejn jien.

Difiża: Sewwa.
..../......
Xhud: Waħda f'Ottubru, għal bikri imbagħad waħda għal Diċembru. Fil-fatt ħa nsibha ta, fit-22 ta' Ottubru mort hemmhekk jiena, u sibt
Difiża: Ta' liema sena?
Xhud: Tas-sena l-oħra. U kien ħawwel ħames siġriet tal-bajtar. Sewwa? U ftit wara jien, ftit wara Ottubru, peress li ma kienx hemm pajpijiet għaddejjin, kien hemm il-main biss, jien ħawwilt il-ful. Bejjidt il-ful qalb is-siġar.

62. Il-Qorti tal-Maġistrati (Malta), kif setgħet legalment u raġonevolment tagħmel, emnet lill-kwerelant fejn dan qal li dakinhar tad-9 ta' Jannar 2020 kien ra lill-appellant jaħrat dik il-parti li kien jaħdem hu mir-raba in kwistjoni. Il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) emnet lil Alfred Borg meta dan qal li huwa kellu dak il-minimum ta' pussess li trid il-Liġi fuq l-art in kwistjoni, liema pussess kien ukoll attwali. L-istatus quo possessorju tal-kwerelant sa dakinhar tad-data indikata fiċ-ċitazzjoni u li dwarha kien verament ċar meta xehed, ossija d-9 ta' Jannar 2021, kien tali li Alfred Borg kien jagħmel użu minn u jgawdi dik il-biċċa art - indipendentement minn xi kwistjonijiet jew pretensjonijiet ta' natura ċivili li setgħa kien hemm bejn l-aħwa John u Alfred Borg.

63. Da parte tiegħu l-appellant BORG, jidher li kien konvint li kellu kull dritt li jaċċedi anke għal din il-parti tar-raba li l-kwerelant kien iqis bħala tiegħu u li kien ilu juża u jgawdi minnha. Skont dak mistqarr mal-Pulizija, dik l-art kien rilaxx testamentarju ta' ommhom lill-aħwa kollha. Biss pero' l-appellant minflok adixxa l-Qorti sabiex jistabbilixxi l-konfini tal-art in kwistjoni jew sabiex jikkontesta l-prestensjoni tal-kwerelant fuq din l-art, qabad u iddeċieda li kellu dritt jaħrat dik il-porzjon art li Alfred Borg kellu t-tgawdija u l-użu tagħha biex konsegwenza ta' hekk wettaq turbativa fil-pussess ta' Alfred Borg. B'hekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib lill-imputat appellant ħati ta' ragion fattasi.

DECIDE

Għalhekk il-Qorti tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef